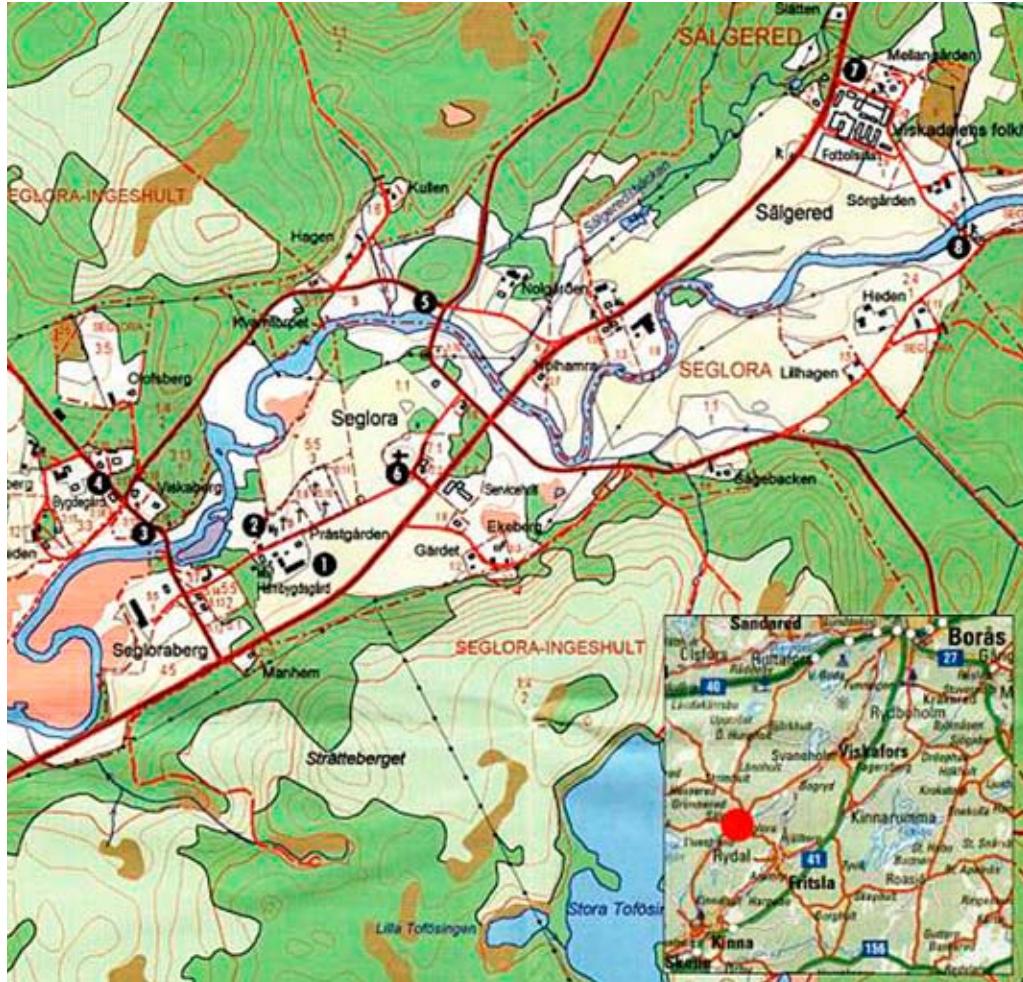

KARTA ÖVER KULTURLEDEN

SEGLORA KULTURLED

ÄLKOMMEN till Seglora och kulturleden
som sträcker sig runt kyrkbyn och till
Viskadalen folkhögskola.

Seglora byalag önskar en trevlig promenad!

Tack vare medel för lokal utveckling från Borås stad har denna broschyr
kommit till stånd.

Teckningarna på kulturledens taylor är ritade av Jan Vinkvist

Foto framsida: Jan Vinkvist

Tryckt 2011

På nästa sida finner du mer information.

Seglora gamla prästgård

Om Seglora gamla prästgård

Seglora gamla prästgård byggdes år 1793. Detta skedde efter det att biskopen i Göteborgs stift påpekat att den föregående prästgården låg olagligt nära kyrkan.

Prästgården målades röd. Den hade ett flertal ekonomibyggnader och det har funnits både brygghus, bakarstuga, bod, visthus, ladugård, stall, fårrhus, svinhus, drängstuga, torkrum, kölna och hemlighus!

Under 1800-talets senare del var prästgården vitmålad och hade två glasverandor. På

den tiden fanns det också en farstu utanför köket.

Kyrkoherden flyttade till Fritsla 1918, prästgården blev komministerboställe och Jordbruket blev utarrenderat. År 1940 flyttade så komministen till den nya prästgården och den gamla prästgården användes som militärförläggning under kriget. Slitaget blev hårt och man visste sedan inte vad man skulle göra med byggnaden. Syfabrik eller till och med rivning var några av alternativen.

År 1949 överläts vårdens av huset till Stiftelsen Seglora Gamla Prästgård och året därpå fullbordades den första etappen av renoveringen. Prästgården började användas av olika föreningar såsom Lottakåren, Röda Korset och Syföreningen.

Hansson, Årbo gård, till Seglora hembygdsförening.

År 1950 bildades Seglora hembygdsförening och den har sedan dess haft sin hemvist i prästgården. Prästgården är en viktig samlingslokal i Seglora och bland de många aktiviteterna märks särskilt den årligen återkommande midsommarmfesten.

På 70-talet renoverades byggnaden och 1999 lades nytt tak.

Seglora gamla prästgård är skyddat byggnadsminne sedan 1963.

Lunda-stugan

Stugan uppfördes omkring 1820, möjligt nog tidigare, på en plats som kallas Lundens var ett torp under Årbo gård. Seglora socken, och låg nära den plats där Gäddereds motorbana nu ligger.

Stugan skänktes 1954 av ägaren Harry

Hansson, Årbo gård, till Seglora hembygdsförening.

Hembygdsföreningen flyttade stugan till hembygdsgården 1957. Detta skedde med ekonomisk hjälp från Seglora kommun och ett stort frivilligt arbete av medlemmarna.

Jon Understot 2001

Gamla kyrkplatsen

Här är markerat efter den sista belägna kyrkan, den som flyttades till Skansen i Stockholm 1916.

Förmodligen har här funnits tre kyrkor. Den äldsta var troligen byggd på 1200-talet och sannolikt en stavkyrka. Den kyrkan brann ner, troligtvis under 1400-1500-talet och en ny träkyrka byggdes.

Den tredje kyrkan byggdes under åren 1729-1732. Man använde delvis timmer från 1500-talskyrkan.

Kyrkan fick ett valvformigt innertak, som man senare smyckade med målningar och det arbetet var färdigt 1735. Till denna kyrka överfördes inventarier från de tidigare kyrkorna: predikstolen, dopfunten och den gamla altartavlan.

Ursprungligen var klockorna placerade i en stapel men ett kyrktorn tillkom senare. Avslutningsvis byggdes en sakristia år 1788 öster om koret.

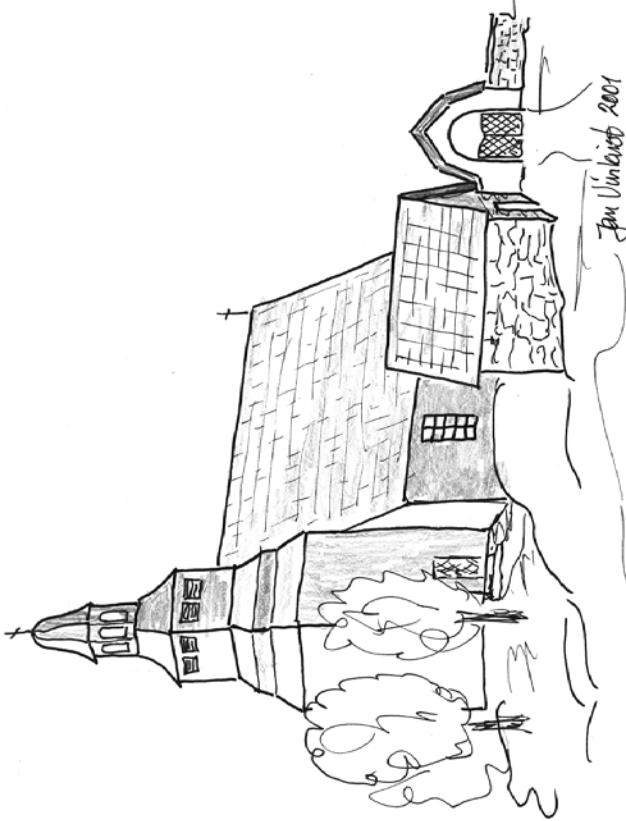
Den gamla träkyrkan var i mitten av 1800-talet i mindre gott skick och socknenämman beslöts 1866 att man skulle bygga en ny kyrka och 1903 stod den klar.

År 1916 såldes den gamla kyrkan till Skansen för 1000 kronor och midsommardagen samma år hölls den sista gudstjänsten här. Därefter togs den ned bit för bit och förs-

lades med häst till Fritsla järnvägsstation. Den 26 maj 1918 återinvigdes Seglora gamla kyrka på Skansen.

Kvar i Seglora blev den gamla stenmuren

med sina fem vackra stegluckor, (portar). I anslutning till muren, i väster, finns även det gamla arkivet bevarat.

Seglorabergssbron

Seglorabergssbron

Denna stenbro anses som en av de vackraste stenvalsbroarna i hela länet. Bron är ca 60 meter lång och 5 m bred. Den är byggd med hela 4 valv som varit och ett har en spänvid på 7 meter. På uppströmsidan finns dekorativa strömkonner.

Bron var klar 1860 och den ersatte då den träbro som tidigare funnits på samma plats. En träbro vid Segloraberg finns omnämnt på lantmäterikartor redan omkring år 1700.

dar tillköptes och Segloraberg kom att dominera i stort sett hela Seglora.

Gården kom sedan att ägas av flera olika familjer där den mest kända är familjen Grubb. Samuel Grubb blev mest omtalad som ledamot av svenska akademien.

Familjen von Utfall ägde gården fram till 1857, då hela egendomen såldes till Rydahls Manufaktur AB och textilförläggare Sven Eriksson.

Segloraberg köptes av bolaget för att få full kontroll över Viskans stränder ovanför

dammbyggnaden i Rydal. Under de kommande trettio åren såldes flera av de tillköpta gårdarna ifrån. År 1901 flyttades huvudbyggnaden till Rydal för att användas som arbetarbostad, och 1914 sådes inägorna. Seglorabergs dominans i Seglora var slutligen bruten.

Då gården var som störst fanns där en huvudbyggnad, fyra flygelbyggnader, ett lusthus och ett antal ekonomibyggnader.

Nu återstår endast en flygelbyggnad och en ladugård.

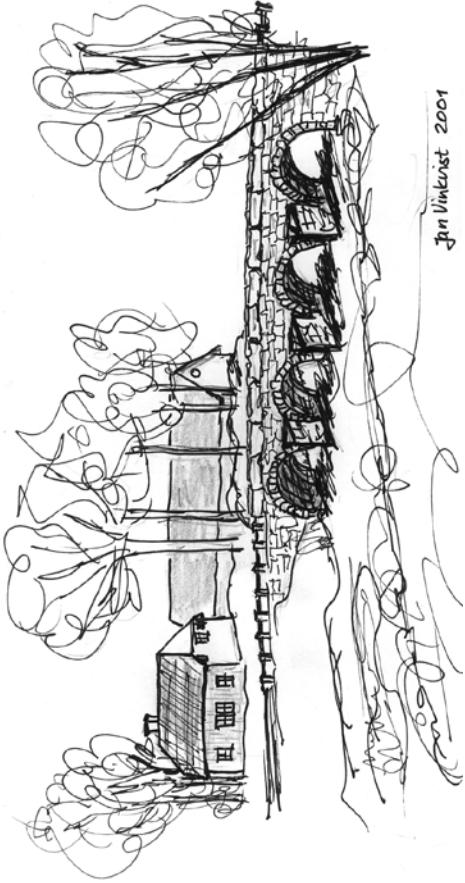
Säteriet

Segloraberg

Gården Segloraberg har en mycket spändande historia som går att följa tillbaka till medeltiden.. År 1326 testamenteerde hövitsmannen Matthias Kettlimundsson gården med flera underliggande gårdar till Skara domkyrka.

År 1540 tog Gustav Vasa gården till kronan och utsåg en fogde, men bara fem år senare förlänades Segloraberg till Gustav Olofsson Stenbock, sväger till Gustav Vasa och ägare av Torpa.

Vid Karl XI:s reduktion på 1680-talet togs gården över av Pollicarpus Chronheim, som senare blev landshövding. Många fler gär-

jan Wiklund 2001

Skolan som blev bygdegård

År 1862 blev detta Seglora sockens första skolhus.

Sveriges folkskolestadga kom år 1842. Enligt den skulle det finnas minst en folkskola i varje socken. Seglora löste detta genom att låta ”någon läskunnig person” sköta undervisningen. Men 1849 anställde man en riktig folkskolelärare, Forzman. Han började att undervisa barnen i en ambulerande skola för en lön av 177 kr per år.

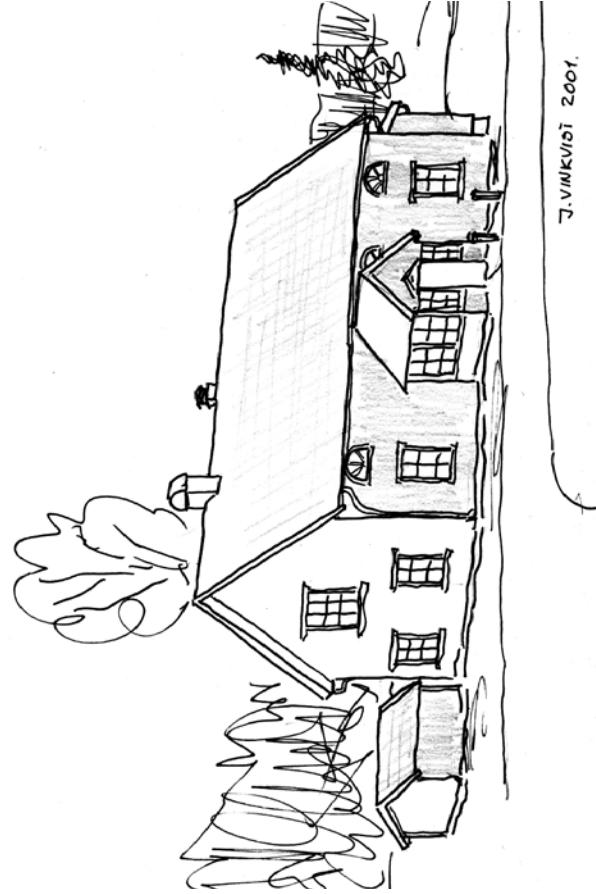
År 1862 blev så skolhuset klart. Här fanns 2 skolsalar och lärarbostad med två rum och kök. Bredvid skolhuset fanns uthus med vedbod, dass och plats för hushållsgrisen.

Under 2:dra världskriget användes det gamla skolhuset av försvaret.

Den nya skolan på andra sidan vägen stod klar, och där hade man nu undervisning för klasserna 4-5 och 6-7.

Det gamla skolhuset köptes så småningom av SLU, Svenska Landsbygdenas Ungdomsförbund, och här har bland annat visats filmer och funnits ett litet bibliotek.

Seglora bygdegårdsförening bildades 1984 och fick då överta huset som var

jötänkandet som ledstjärna och många gamla fina detaljer finns bevarade i huset. Så är också den gamla spisen, kvar i köket som på folkskollärares Förmans tid.

5

Nya Sälgaredsbron

Nya Sälgaredsbron

Som namnet antyder är detta den nya bron i Sälgared, yngst av Segloralets tre stenvälvbroar över Viskan. Bron är ca 40 meter lång och har tre spann som är 8, 10 och 8 meter långa.

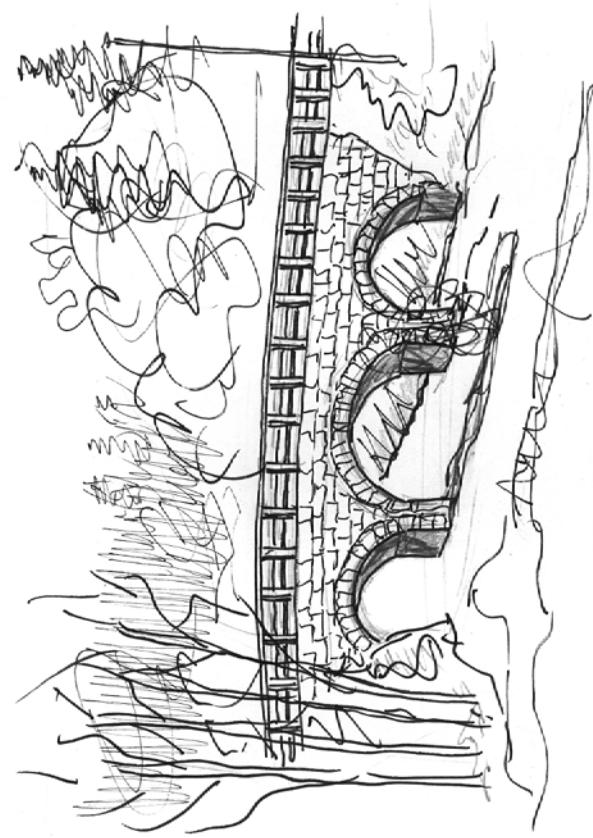
Man är något osäker på när bron var klar. Det finns emellertid ett årtal, 1916, inhugget. Troligen var den klar då, eller något år senare. Denna bro, liksom de två andra, är klassad i högsta bevarandeklass av länsstyrelsen.

Soldattorpet i Sälgared

Stenarna som du ser framför dig är grundstenar till ladugården som hörde till soldattorpet i Sälgared. Torpet låg på andra sidan vägen och är idag helt borta. Ladugården är flyttad och finns bevarad vid hembygdsgården.

Kvarnen

Till höger finns en fördämning. Där låg tidigare Seglora kvarn. Det har varit

sågverk. Där fanns också en turbin och denna försåg gården i Seglora med elström fram till 1940-talet.

Seglora kyrka och Församlingshem

Seglora kyrka

Genom att socknen fick en ny befolkningssstruktur, med en kraftigt växande folkmängd, byggdes en ny kyrka i nygotisk arkitektur med 800 sittplatser. Den stod färdig 1903. Arkitekt var Adrian Peterson och ritningen godkändes och signerades av Kung Oscar.

Det allra mesta i kyrkan har tillkommit under åren men klockorna i tornet kommer från den gamla kyrkan, som numera finns på Skansen i Stockholm. Även Karl XII:s bibel kommer från den gamla kyrkan. Altaravlyan och ett korfönster målades 1921 av boråskonstnären John Hedaéus. En ny orgel med tre manualer och tjugonio stämmor invigdes 1960.

Kyrkan har genomgått flera renoveringar. En genomgripande utfördes åren 1966-1967. Då fick kyrkan sin nuvarande färgsättning, bänkarna längst fram och under sidoläktarna togs bort och antalet sittplatser minskades med cirka 300.

Tornet lyftes ned och renoverades 1993.

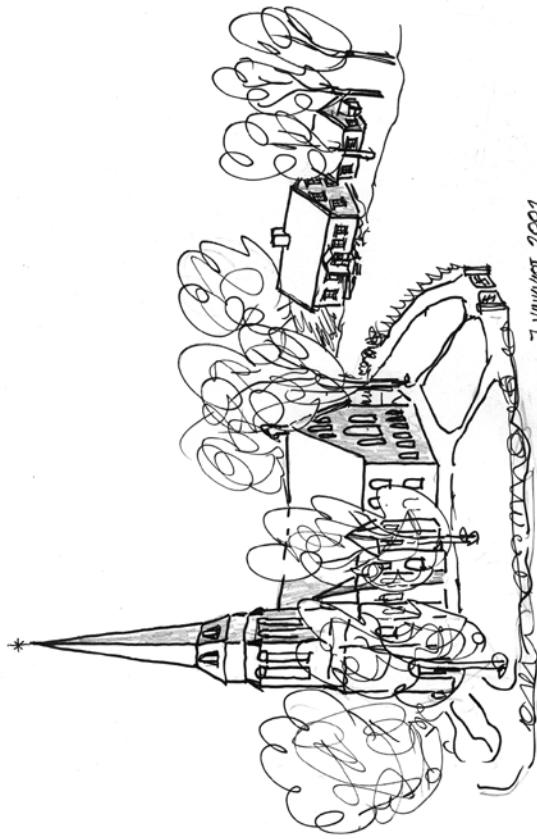
Församlingshemmet

Huset byggdes år 1906 som sockenstuga, 30 fot bred och 36 fot lång inom knutarna. Den var avsedd för nattvardsbarnens undervisning.

År 1924 gjordes en ombyggnad och har sedan använts till olika ändamål. Förut-

om samlingslokal har här varit förläningshem, bostadslägenhet och kommunalrum.

En om- och tillbyggnad av huset gjordes åren 1960-1961 och är sedan dess församlingshem. Invändig nyrenovering utfördes 1998.

Viskadalens Folkhögskola

Mangårdsbyggnaden är från Seglereds Mellangård, den största gården i Seglereds by. Gården drevs som förläggargård på 1850-talet av änkan och fembarnsmodern Anna Andersdotter. Mor Anna var en driftig kvinna som höll alla i arbete.

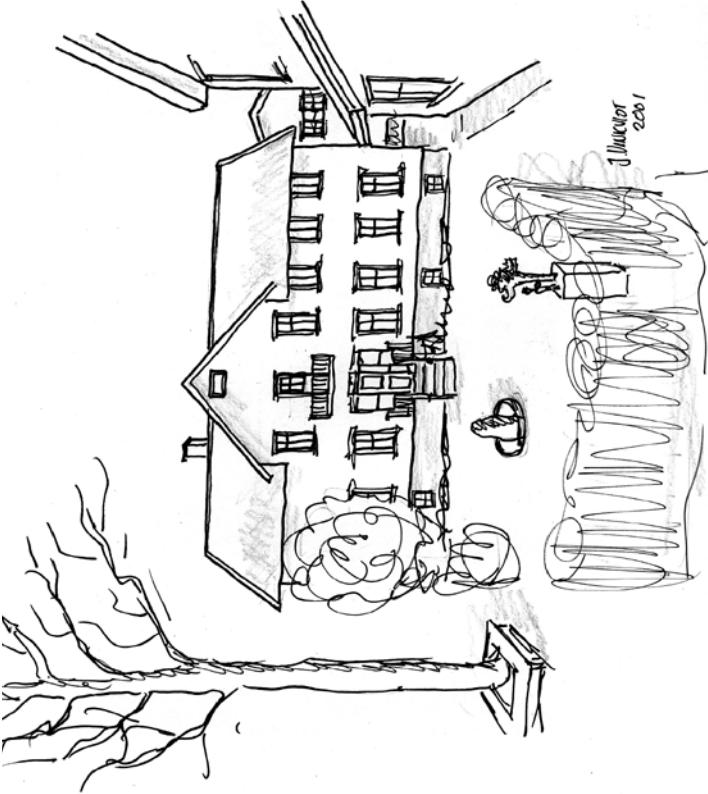
Vid makens död 1851 fanns en ask innehållande 65.000 riksdaler. Denna betydande förmögenhet, frukten av väverskornas arbete, användes sedermera av Mor Annas vätibildade son Johannes för att tillsammans med C Carlander starta Gamlestads fabrik i Göteborg. Gamlestaden grundade 1907 Svenska Kullager Fabriken.

Viskadalens folkhögskola startades 1926 av Agda Erikson, sondotter till bygdens store textilmagnat Sven Erikson. Fastigheterna inköptes av det sterbhus som då var ägare för 30 000 kronor. Skolan vände sig främst till textilarbetarna i Sjuhäradsbygden.

Den första långkursen startade den 18 november med 6 elever. Redan från början medverkade skolan i det lokala folkbildningsarbetet i form av föreläsningar.

År 1928 hade Agda Erikson fått andra planer och skolan hotades av nedläggning. Genom ett uppdrag inom arbetarrörelsen, stött av välkända namn som Richard Sandell och Ernst Wigforss, bildades den 8 mars

i hög grad dess mångåriga rektorer Björn Sternér och Carin Lindblom bidragit.

Gamla Sägneredsbron

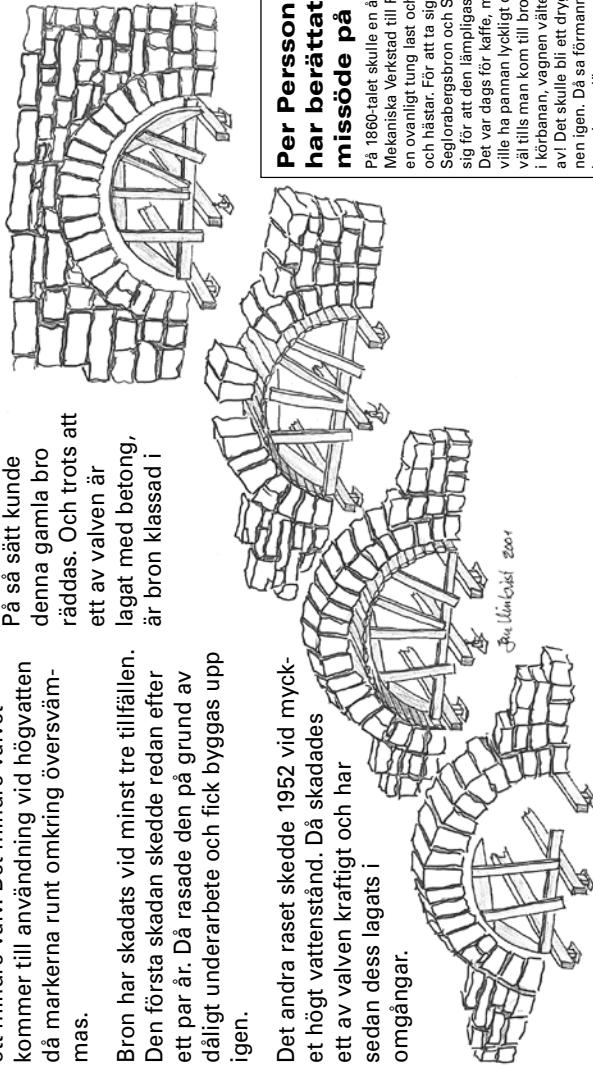
Denna bro uppfördes 1856 och årtallet finns att läsa på en av de kvarvarande räckeståndarna. Den är den äldsta av de tre stenbroarna som går över Viskan i Seglora. Stenbron som är hela 66 meter lång ersatte en träbro som tidigare fanns här. Bron har två stora och ett mindre valv. Det mindre valvet kommer till användning vid högvatten då markerna runt omkring översvämmas.

Bron har skadats vid minst tre tillfällen. Den första skadan skedde redan efter ett par år. Då rasade den på grund av dåligt underarbete och fick byggas upp igen.

Det andra raset skedde 1952 vid mycket högt vattenstånd. Då skadades ett av valven kraftigt och har sedan dess lagats i omgångar.

Vintern 1999 rasade det lilla valvet delvis. Då byggdes ett helt nytt valv och 30 meter av vägbanken restaurerades. Detta kunde ske med hjälp av markägarna, Viskadalens folkhögskola, Seglora hembygdsförening och länsstyrelsen.

På teckningarna kan du se hur man byggde valv förr. Det är samma teknik som används vid återuppbyggnaden av det lilla valvet.

högsta bevarandeklass av länsstyrelsen.

På teckningarna kan du se hur man byggde valv förr. Det är samma teknik som används vid återuppbyggnaden av det lilla valvet.

Per Persson på Sörgården har berättat om ett säreget missöde på bron

På 1860-talet skulle en ångpanna fraktas från Borås Mechaniska Verkstad till Rydahls Manufaktur AB. Det var en ovänlig tung last och transporten skeende med oxar och hästar. För att ta sig över Viskan valde man mellan Seglorabergssbron och Sägneredsbron. Man bestämde sig för att den lämpigaste vägen var via Sägneredsbron. Det var dags för kaffe, men förmannen var nervös och ville ha pannan lyckligt och väl över bron först. Allt gick väl tills man kom till brons slut. Då skar vagnshuljen ner i körbanan, vagnen vällte och den stora ångpannan föll av! Det skulle bli ett drygt arbete att få upp den på vagnen igen. Då sa förmannen: " Den där kafferstenen, den kan ni ta nu!"

KULTURLEDEN kan delas på två sträckor, en runt kyrkbyn som är cirka 2,5 km, tavlor 1-6, och en från kyrkan till Viskadalens folkhögskola som är cirka 3,5 km, tavlor 7 och 8. Dessa båda kan man naturligtvis också gå tillsammans och då blir sträckan cirka 6 km. Kulturleden är asfalterad eller grusbelagd och en liten bit går efter landsvägen.

I denna broschyr finns de informationstavlor som också finns efter kulturleden. Nummer 1 startar vid den gamla prästgården, numera hembygdsgården och följer sedan vägen runt Viskan. Vill man gå hela sträckan till Viskadalens folkhögskola så fortsätter man rakt fram efter tavla 5 och går över Bollebygdsvägen, på grusvägen, till landsvägen som går till folkhögskolan.

På baksidan av broschyren finns en karta som visar hur kulturledens sträckning är. Utefter kulturleden finns ett antal bänkar om man vill sitta ner en stund och vila, ta en medhavd fika eller bara beundra den vackra naturen.

SEGLORA BYALAG bildades 1999. Anledningen var dels att Borås kommun hade för avsikt att stänga äldreboendet Björkhaga, dels att kommunen utlovade ”bygdepeng” till de utvecklingsgrupper som startade upp under 1999.

Seglora byalag blev 2003 vald till ”Årets Byalag” genom sin breda förankring och framåtsyftande arbete.

För övrigt har byalaget medverkat till att få behålla gatubelysning, bättre asfalterade vägar, nedsatt hastighetsbegränsning utanför bygdegården m.m. Byalaget har även samlat in pengar från privatpersoner och företag för att förse äldreboendet Björkhaga med en öppen spis vilken blev väl använd under stormen i januari 2005.

I stadgarna står bl.a. att:

”Byalaget skall verka för att invånarna i Seglora blir delaktiga i och får inflytande över Segloras framtida utveckling.

Seglora byalag fungerar som en ”paraplyorganisation” för de olika föreningarna i bygden.

Byalagets uppgift är att samla in uppgifter om vad de olika föreningarna jobbar med och att sedan i vissa fall sammanföra olika intressen för att kunna göra gemensamma projekt.

Byalaget har ansvar för kulturleden och arbetar också med diverse lokala projekt. Byalaget har t.ex anlagt en ny brygga för kanotläggning vid Seglora familjecamping. Vissa av anslagstavlorna är också byalagets ansvar. Även vägfrågor är sådant som byalaget engagerat sig i. Tanken är att de projekt som drivs ska omfatta hela Seglora.

Vår webbsida: www.seglora.se